

Strom priani

Katherine Applegateová

Ilustroval Charles Santoso

ALBATROS

Strom prianí

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.albatros.sk
www.albatrosmedia.sk

Katherine Applegateová

Strom prianí – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

Albatros

Strom prianí

Strom prianí

Katherine Applegateová

Ilustroval Charles Santoso

Albatros

Illustrations copyright © 2017 by Charles Santoso
All rights reserved.

WISHTREE by Katherine Applegate
Copyright © 2017 by Katherine Applegate
Originally published by Feiwel and Friends, an imprint of Macmillan USA
published by arrangement with Pippin Properties Inc. through
Rights People, London
Translation © Zuzana Trstenská, 2019
ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-1264-4
ISBN 9e-knihy 78-80-566-1319-1 (1. zverejnenie, 2019)

Pre prichádzajúcich
aj vítajúcich

Buď iný k stromom

*Kedysi prastarý ľud
poznal hovoriaci dub.
Mne sa však privraví slovom
ktorýkoľvek zo stromkov.
Za všetko, čo viem, vďačím im,
stromom múdrym, prekrásnym.
No takým, čo chcú rozprávať,
takým, čo nechcú počúvať,
nezaznie z pier stromčeka
ani jedna slabika.*

Je ťažké zhovárať sa so stromami.
Nepotrúsime si na klábosenie.

Tým nechcem povedať, že nedokážeme
úžasné veci, veci, ktoré vy pravdepodobne
nikdy nezvládnete.

Kolíšeme čerstvo operené sovičatá.
Udržiavame nestabilné domčeky v korunách.
V našich listoch prebieha fotosyntéza.

No rozprávať sa s ľuďmi? To nerobievame.

Len skúste požiadať strom, aby vám povedal dobrý vtip.

My stromy sa rozprávame s tými, o ktorých vieme, že im môžeme veriť. Rozprávame sa s nebojácnyimi veveričkami. Rozprávame sa s usilovnými červíkmi, rozprávame sa s blýskavými motýľmi a hanblivými morami.

Vtáky? Tie sú rozkošné. Žaby? Sú ufrflané, ale dobrosrdečné. Hady? Sú príšerné klebetnice.

Stromy? Ešte som nestretol strom, ktorý by som nemal rád.

Teda... dobre, jeden taký poznám. Ten platan na rohu. Ten, čo neustále tára.

No či sa niekedy zhováráme s ľuďmi? Či sa s nimi skutočne *rozprávame*, či máme túto najľudskejšiu z ľudských vlastností?

Dobrá otázka.

Koniec koncov stromy majú pomerne komplikovaný vzťah s ľuďmi. V jednej chvíli

nás objímate. V nasledujúcej z nás vyrábate stoly a paličky, ktorými vám lekár pridržá jazyk, keď vám pozerá do hrdla.

Možno uvažujete nad tým, prečo ste sa na prírodopise na hodinách nazvaných *Matka príroda je naša priateľka* neučili o tom, že stromy vedia rozprávať.

Nehnevajte sa na svojich učiteľov. Pravdepodobne vôbec nevedia, že stromy vedia rozprávať. Väčšina ľudí to nevie.

No ak sa ocitnete v blízkosti zvlášť priateľsky vyzerajúceho stromu a vo zvlášť šťastný deň, nezaškodí, ak sa započúvate.

Stromy nevedia rozprávať vtipy.

No rozhodne vieme rozprávať príbehy.

A ak začujete len šepot listov, netrápajte sa. Stromy sú v hĺbke srdca väčšinou introverti.

2

Ľen tak mimochodom, volám sa Červený.

Možno sme sa stretli. Som dub, ktorý rastie pri základnej škole. Som veľký, ale nie príliš. V lete vrhám príjemný tieň a na jeseň som krásne sfarbený. Poznáte ma?

Som hrdý na to, že som dub červený, známy aj pod honosným latinským názvom *Quercus rubra*. Dub červený je jeden z najčastejšie sa vyskytujúcich stromov

v Severnej Amerike. Len v mojej štvrti
sú nás stovky a koreňmi prepletáme zem,
akoby sme o dušu štrikovali.

Mám zvrásnenú, červeno-
sivú kôru, kožovité listy so
špicatými lalôčikmi, mám
tvrdohlavé korene, ktoré
skúmajú zem, a, toto
neberte ako samochválu,
na jeseň mám najkrajšiu
farbu na ulici. „Červený“
nie je dosť výstižné. V ok-
tóbri vyzerám, akoby som
horel. Je zázrak, že sa ma ha-
siči nesnažia každú jeseň uhasiť.

Možno vás prekvapí, že všetky duby čer-
vené sa volajú Červený.

Rovnako sa všetky javory cukrové volajú
Cukor. Všetky borievky sa volajú Borievka.
A všetky vistérie sa volajú Vistéria.

Tak to funguje vo svete stromov.

Nepotrebuje mená, aby sme sa rozpoznali.

Predstavte si triedu, v ktorej by sa každé dieťa volalo Melvin. Predstavte si úbohú učiteľku, ktorá by sa každé ráno usilovala zapísať dochádzku.

Je dobré, že stromy nechodia do školy.

Samozrejme, jestvujú aj výnimky. Kdesi v Los Angeles je palma, ktorá trvá na tom, že sa volá Karma, ale veď viete, akí čudní sú niektorí Kalifornčania.

3

Moji priatelia ma volajú Červený a aj vy ma tak môžete oslovať. Hoci ľudia v našej štvrti ma už veľmi dlho nazývajú „strom prianí“.

Majú na to dôvod, ktorý siaha hlboko do minulosti, keď som bol sotva viac ako semenko s veľkými snami.

Je to dlhý príbeh.

Každý rok na prvého mája prichádzajú ľudia z celého mesta, aby ma ozdobili

kúskami papiera, pásikmi lásky, farebnými šnúrkami a občas aj zablúdenou bielou ponožkou z úboru na telesnú. Každý takýto darček predstavuje sen, želanie, túžbu.

Či už je natiiahnutý na moju vetvičku, hodený do mojej koruny alebo uviazaný na mašličku, každý predstavuje nádej v niečo lepšie.

Stromy prianí majú dlhú a úctyhodnú niekoľkostoročnú minulosť. V Írsku je ich mnoho, hoci zväčša sú to hlohy a občas jasene. No stromy prianí nájdete po celom svete.

Keď ma ľudia navštívia, väčšinou sú milí. Zdá sa, že chápu, že ak mi na konárik niečo poväzujú príliš natesno, nebudem môcť rásť tak, ako potrebujem. Sú nežní k mojim mladým lístkom, opatrne stúpajú okolo mojich odhalených koreňov.

Keď ľudia napíšu svoje želanie na kúsok látky alebo papiera, uviažu mi ho na

vetvičku. Zvyčajne svoje pranie aj nahlas zašepkajú.

Tradične sa prania robia na prvého mája, ale ľudia sa pri mne pristavia aj po zvyšok roka.

Och, nekonečná obloha, čo som si už vypočul:

Prajem si lietajúci skateboard.

Želám si svet bez vojny.

Prajem si týždeň bez oblakov.

Želám si najväčšiu čokoládu na svete.

Prajem si jednotku z písomky z geografie.

Prajem si, aby pani Gentoriniová nebola ráno taká namrzená.

Želám si, aby sa ockovi zlepšil stav.

Želám si, aby som občas nebol hladný.

Prajem si, aby som nebola stále taká osamelá.

Kiežby som vedel, čo si mám želať.

Toľko prianí. Veľké aj bláznivé, sebecké
aj láskavé.

Je pre mňa veľkou ctou, že mám staré
unavené údy ozdobené toľkými nádejami.
Hoci večer na prvého mája vyzerám, akoby
na mňa niekto vysypal kôš s odpadkami.

4

Asi ste si už všimli, že som zhovorčivejší než väčšina stromov. Je to pre mňa však čosi nové. Ešte stále si zvykám.

No je pravda, že som odjakživa vedel udržať tajomstvo. Strom prianí predsa musí byť diskretný.

Ludia hovoria stromom kadejaké veci. Vedia, že si ich vypočujeme.

V konečnom dôsledku ani nemáme na výber.

Okrem toho, čím viac počúvaš, tým viac sa dozvieš.

Bongo hovorí, že do všetkého pchám nos, a asi má pravdu. Bongo je moja najlepšia kamarátka, vrana, ktorú poznám, odkedy bola len zobáčikom trčiacim z flakatého vajíčka.

Občas sa nezhodneme, ale tak to chodí medzi všetkými kamarátmi bez ohľadu na druh. Počas života som videl veľa prekvapivých priateľstiev: poníka a ropuchu, myšiaka

červenochvostého a myšku s bielymi labkami, orgován a babôčku. Všetci sa z času na čas nezhodli.

Myslím si, že Bongo je na takého mladého vtáka príliš pesimistická.

Bongo si zasa myslí, že na taký starý strom som príliš optimistický.

To je pravda. Som optimista. Radšej sa dívam do budúcnosti. Som veľmi starý, preto som videl už veľa dobrého aj zlého. No videl som oveľa viac dobrého ako zlého.

A tak sme sa s Bongo zhodli, že sa nezhodneme. To je v poriadku. Koniec koncov, sme veľmi odlišní.

Bongo si napríklad myslí, že je hlúpe, ako sa my stromy nazývame. Bongo to spravila tak, ako je to u vrán zvykom. Vybrala si meno po svojom prvom lete. Možno to však nie je jej jediné meno, lebo vrany si ich menia, ako sa im zachce. Bongin bratranec Oné mal už sedemnášť mien.

Niekedy si vrany dajú ľudské meno. Zažil som mnoho vrán nazvaných Joe. Bolo ich viac než slnečných dní. Občas si vyberú meno podľa toho, čo sa im zapáči: Kontajner, Jujuba, MŕtvaMyš. Dávajú si mená podľa leteckých akrobatických kúskov: SmrtiacaŠpirála alebo Vývrtka. Či podľa farieb: Baklažánová alebo Čierňava.

Mnoho vrán si vyberie zvuk, ktorý rady robia. (Vrany fantasticky napodobňujú zvuky a hlasy.) Poznal som vrany nazvané Zvonkohra, Tirák či NapaprčenýTaxikár, no radšej pomlčím o tých, ktoré si vybrali mená nevhodné do slušnej spoločnosti.

Na našej ulici býva začínajúca roková kapela, ktorá sa skladá zo štyroch žiakov druhého stupňa na základnej škole. Cvičia v garáži. Hrajú na akordeón, basovú gitaru, na tubu a na bongo.

Kapela ešte nehrala mimo garáže, ale Bongo veľmi rada sedáva na streche a kníše sa do rytmu ich skladieb.

Mená nie sú to jediné, čím sa líšime od vrán.
Niektoré stromy sú muži, niektoré sú ženy
a niektoré sú oboje – ako ja.

Je to trochu mäťúce, ale v prírode je to
často tak.

Som ona. Som on. Oboje je správne.

Počas svojho života som zistil, že botanici –
tí šťastlivci, ktorí celé dni skúmali životy rast-
lín – nazývajú niektoré stromy, ako napríklad

cezmníny alebo vrby, „dvojdomé“, čo znamená, že daktoré z nich sú samčie stromy, iné samičie.

Mnohé stromy sú však „jednodomé“, čo je len veľké slovo, ktoré znamená, že sa na tom istom strome nachádzajú samčie aj samičie kvety.

Zároveň to dokazuje, že stromy majú oveľa zaujímavejšie životy, ako si občas myslíte.

6

Stromy a vrany majú niečo spoločné - vlastne, toto majú spoločné všetky veci a tvory v prírode. Dodržiavajú pravidlo, že sa netreba rozprávať s ľuďmi.

Toto pravidlo slúži na našu ochranu. Aspoň teoreticky to tak je.

Často som hútal, či je dobrý nápad žiť v nekonečnom tichu. Tolko ráz som sa chcel ozvať, zasiahnuť, pomôcť ľuďom.

No nepovedal som ani slovko. Svet tak funguje odjakživa.

Či došlo k nejakým pošmyknutiam? Určite. Všetci robíme chyby.

Minulý rok som sa dopyčul o žabe zvanej Mucha, ktorá si zvykla zdriemnuť v poštovej schránke. (Všetky žaby sa volajú podľa hmyzu, na ktorom si najradšej pochutnávajú.) Keď poštár otvoril schránku, Mucha vyskočila so šialeným zakvákaním. Poštár odpadol.

Keď sa prebral, Mucha, ktorá sa mu zúfalo ospravedlňovala, mu sedela rovno na čele.

Toto bolo jasné porušenie pravidla
Nerozprávaj sa s ľuďmi.

No ako to býva, na túto nehodu sa čoskoro zabudlo. Koniec koncov, poštár bol stopercentne presvedčený, že žaby nevedia rozprávať. Určite si povedal: „To sa mi len marilo.“

Zaujímavé však je, že čoskoro po incidente so žabou odišiel do dôchodku.

V každom prípade, keď sa zamyslíte nad počtom stromov, žiab, vydier, orieškov (myslím vtáčiky, nie plody stromu), vážok, pásavcov a všetkých ostatných tvorov v prírode, mohlo by sa vám zdať, že ľudia už naše malé tajomstvo dávno odhalili.

Čo sa na to dá povedať? Príroda je prešibaná. A ľudia sú... nuž, mrzí ma to, ale väčšina z vás, prosto, nie je veľmi všímavá.

Ak ste zvedaví alebo patríte k tým zvlášť pochybovačným, možno uvažujete, ako presne stromy komunikujú. Možno práve teraz skúmate neďalekú borovicu ťažkú alebo topol' osikový, či azda ambrovník styraxový (ktorého živicom sa kedysi ochucovali žuvačky) a usilujete sa prísť na koreň tejto záhade.

Ľudia rozprávajú pomocou pľúc, hrdla, hlasiviek, jazyka, pier a vďaka komplikovanej symfónii zvuku, dychu a pohybu.

No jestvuje mnoho iných spôsobov na prenos informácií. Nadvihnuté obočie,

potlačený chichot, utretá slza: toto sú tiež spôsoby, akými sa možno vyjadriť.

Pre strom je komunikácia rovnako komplikovaná a zázračná ako pre ľudí. V záhadnom tanci slnečných lúčov a cukru, vody, vetra a pôdy staviame neviditeľné mosty, ktoré nás spájajú so svetom.

Žaby sa so svetom spájajú po svojom. Psy majú svoj spôsob rovnako ako mloky, pavúky, slony či orly.

Ako presne to robíme? My to vieme, ale neprezradíme.

Príroda totiž miluje tajomstvá.

7

Aby ste vedeli, nie som len strom. Som aj domov. Som spoločenstvo.

V mojich vetvách hniezdia vtáky. Iní nájomníci žijú medzi mojimi koreňmi. Ďalší kladú vajíčka na moje listy.

A okrem toho mám dutiny. Dutiny v stromoch – v kmeni či v konári – nie sú nezvyčajné, najmä nie pri stromoch, ktoré tu už nejaký čas sú, ako napríklad ja.